

Οδοιπορικό Γρηγόρη Αυξεντίου

1 Απριλίου 1955 - 3 Μαρτίου 1957

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ
ΑΓΩΝΑ ΕΟΚΑ 1955 - 59

ΤΗΛΕΦΩΝΟ 22305001

ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΜΑΧΑΙΡΑ 22359334

Ο Γρηγόρης Αυξεντίου γεννήθηκε στη Λύση στις 22

Φεβρουαρίου 1928. Σπούδασε στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών της Ελλάδας και υπηρέτησε στον Ελληνικό Στρατό. Μυήθηκε στον Αγώνα της ΕΟΚΑ από τον ίδιο τον Αρχηγό Διγενή στις 20 Ιανουαρίου 1955, δίνοντας, ως Έλληνα Αξιωματικό την υπόσχεσή του. Στις 26 Ιανουαρίου ορίστηκε τομέαρχης Αμμοχώστου με το όνομα Ζήδρος. Τους πρώτους που όρκισε ήταν οι Αντώνης Παπαδόπουλος, Σωτήρης Έλληνας, Παύλος Παυλάκης, Κυριάκος Μάτσης.

Την 1^η Απριλίου 1955 ηγήθηκε των επιθέσεων εναντίον των Άγγλων στον Τομέα του. Στην επίθεση που έγινε στη Δεκέλεια έχασε την ταυτότητά του.

Η αστυνομία τη βρήκε και τον καταζήτησε.

Επικηρύχθηκε με το ποσό των £250 και αργότερα με το ποσό των £5000.

Διέφυγε από τη βάση της Δεκέλειας και έφτασε στη Λύση στο σπίτι της αδελφής του, όπου συνάντησε τον πατέρα του Πιερή, από τον οποίο ζήτησε να τον προμηθεύσει μ' ένα όπλο. Στη Λύση έμεινε ως τις 4 Απριλίου. Μέσα από τους αγρούς έφτασε στο ξεκκλήσι του Αγίου Μάμα, μεταξύ Κοντέας - Περγάμου. Ξημερώματα της 5^{ης} Απριλίου ο Χρίστος Μασωνίδης τον μετέφερε μέσω Λευκονοίκου-Ακανθούς-Κερύνειας, στον Καραβά. Διέμεινε στην αρχή στο Μοναστήρι της Αχειροποιήτου. Αργότερα σε ακατοίκητο σπίτι στο περβόλι του Χαρμαντά για μια βδομάδα και στις 18 Απριλίου στο σπίτι του Κυριάκου Κίρκου, όπου κατασκεύασε κρησφύγετο.

Τον Ιούνιο κατέφυγε σε μια φυσική σπηλιά στην περιοχή «Κακοτρής» στην περιοχή του Καραβά.

Στις 10 Ιουνίου 1955 παντρεύτηκε την αγαπημένη του Βασιλού με ιερέα τον Παπάσταυρο Παπαγαθαγγέλου.

Τον Ιούλιο συναντήθηκε με το Στυλιανό Λένα και τον Κώστα Ιωάννου και αποτέλεσαν την πρώτη ορεινή αντάρτικη ομάδα στο Μαύρο Όρος.

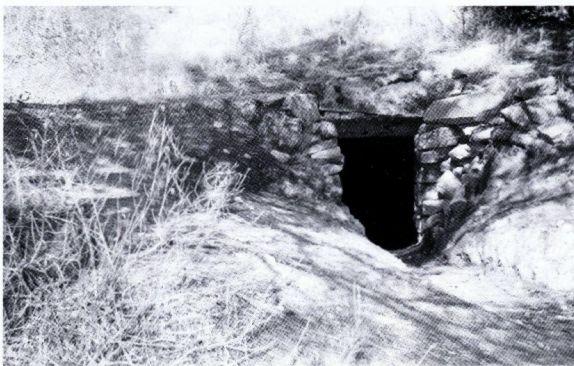
Οργάνωσε ομάδες κρούσεως και πραγματοποίησε δύο επιχειρήσεις, μια στην Αγύρτα με μεγάλη επιτυχία και μια στον αστυνομικό σταθμό Λαπήθου ανεπιτυχώς.

Τον Ιούλιο μετακινήθηκε στην Καλογραία ψηλά στο βουνό, στην κορυφή «Σκαλί». Τώρα η ομάδα αποτελείται από τους: Γρηγόρη Αυξεντίου, Στυλιανό Λένα, Θάσο Σοφοκλέους, Κώστα Ιωάννου και Χαράλαμπο Καμπούρη.

ΑΜΟΙΒΗ REWARD
£5,000

Ποσόν £ 5.000 πέντε χιλιάδων λιρών θα καταβληθή εις μετρητά ως αμοιβή εις οποιόνδήποτε πρόσωπον το όποιον ήβηκε παράσχει πληροφορίας διευκρινίζων τήν ανακάλυψιν και σύλληψιν ζωντανού ή νεκρού του άπεκρυμμένου τρομοκράτου και άπαρχηγού της Ε.Ο.Κ.Α. πρώην άξιωματικού του Έλληνικού Στρατού

ΓΡΗΓΟΡΗ ΠΙΕΡΗ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ

Στην ομάδα ανήκε και ο Φώτης Παπαφώτης, ο οποίος ηγαινοερχόταν κατά διαστήματα. Οργάνωσε την περιοχή. Δύο γεγονότα σημάδευσαν, την περίοδο αυτή, την ομάδα:

- (1) η σύλληψη του Μιχαλάκη Καραολή, που ερχόταν να καταταγεί στην ομάδα του Αυξεντίου.
- (2) ο ερχομός του προδότη Χατζημιτισή, πράκτορα των Άγγλων.

Από το Σκαλί μετακινήθηκε στο Μαύρο Όρος, στη Μαλλίνα, όπου κατασκεύασε χειμερινό κρησφύγετο.

Στις 4 Οκτωβρίου πραγματοποίησε καταδρομική επιχείρηση μέσα στην καρδιά της κωμόπολης Λευκονοίκου, κατά τη διάρκεια της ημέρας στον Αστυνομικό Σταθμό Λευκονοίκου, από όπου αποκόμισε εννέα στρατιωτικά όπλα, δύο Γκρήνερ, σφαίρες, ασύρματο και κράνη.

Ο Αυξεντίου υποψιαζόταν το Χατζημιτισή. Του ανάθεσε να σκοτώσει κάποιον προδότη, όμως εκείνος διέφυγε της ομάδας

και πρόδωσε στους Άγγλους μυστικά της Οργάνωσης.

Στις 21 Οκτωβρίου ο Αυξεντίου παρέδωσε τον τομέα Πενταδακτύλου στο Θάσο Σοφοκλέους και μετακινήθηκε στο Τρόοδος ως Τομεάρχης Πιτσιλλιάς. Τον μετέφεραν ο Κυριάκος Μάτσης και η Νίτσα Χατζηγεωργίου μέχρι την Κακοπετριά.

Τον παρέλαβε ο Γρηγόρης Γρηγοράς, τομεάρχης Σολέας (Νταβέλης). Με οδηγούς τους Χρίστο Τσιάρτα, Χαράλαμπο Κυριακίδη και Κυριάκο Αλεξάνδρου έφτασε στα λημέρια των Σπηλιών στις 29 Νοεμβρίου 1955. Συναντήθηκε με τον Αρχηγό Διγενή και τον Τομεάρχη Πιτσιλλιάς Ρένο Κυριακίδη. Ο Αρχηγός ανέθεσε στον Αυξεντίου τον Τομέα Πιτσιλλιάς και όρισε Τομεάρχη του αντάρτικου τον Ρένο Κυριακίδη.

Στις 5 Δεκεμβρίου ανατίναξε τον ηλεκτρικό μετασχηματιστή στον Καρβουνά από όπου παρέλαβαν δύο κυνηγετικά όπλα. Τον συνόδευαν οι Χρίστος Τσιάρτας, Κυριάκος Κόκκινος, Γεώργιος Μιχαήλ, Γεώργιος Λοϊζίδης – Απόστρατος μετέπειτα συνεργάτης των Άγγλων. Έδρασε με τα ψευδώνυμα **Ζήδρος, Ρήγας, Αίας, Άρης, Ζώτος.** Με συνοδεία τον Χρίστο Περμετή φτάνει στα Σπήλια.

Στις 11 Δεκεμβρίου του '55 πρωταγωνίστησε στην ιστορική μάχη των Σπηλιών, όπου μετά την πρώτη σύγκρουση που είχαν οι άνδρες του, Χαράλαμπος Μπαταριάς και Κυριάκος Κόκκινος, με τα Αγγλικά στρατεύματα και αφού αντιλήφθηκε τη μεγάλη υπεροχή των Άγγλων, τους διέταξε να κατευθυνθούν προς τον Αρχηγό Διγενή και την όλη ομάδα που ανέμεναν στον τόπο διαφυγής και να εγκαταλείψουν την περιοχή, όπως και έγινε. Ο ίδιος δε ανέλαβε να παραπλανήσει μόνος του τους Άγγλους, για να δώσει στον Αρχηγό και όλη την ομάδα χρόνο να διαφύγουν προς την Κακοπετριά. **Στη συνέχεια βρέθηκε στη μέση δύο ομάδων Άγγλων στρατιωτών και εκμεταλλευόμενος την κάλυψη από την ομίχλη έριξε ριπές και προς τις δύο πλευρές. Ύστερα άρχισε να κατρακυλά. Εκείνοι πυροβολούσαν στα τυφλά μεταξύ τους και γέμισαν οι πλαγιές νεκρούς και τραυματίες.**

Εκείνος έφτασε στη «Στρουθιά» και από εκεί πήγε στην Αγία Ειρήνη. Έπειτα στα Καννάβια, όπου κοιμήθηκε τρεις νύκτες στην εκκλησία. Έρθε σε επαφή με τον ιερέα Παπαλέξανδρο ο οποίος τον βοήθησε. Την Τετάρτη το βράδυ, 14 Δεκεμβρίου, με οδηγό τον Χρίστο Πιρμετή, έφθασε έξω από το Σαράντι. Μετά συνέχισε μόνος και κατέληξε στα Λαγουδερά, πρώτα στου Μιχαήλ Συμεωνίδη και στη συνέχεια στου Μιχαλάκη Ελευθερίου. Εκεί έφτασαν κάποιοι από την ομάδα των Σπηλιών, προστέθηκαν δε και οι Αυγουστής Ευσταθίου και Ιωάννης Παύλου (Πιπίνος). Ανασυγκροτήθηκε η ομάδα και μετακινήθηκε σε μια καλύβα στην τοποθεσία «Πεταούλια», όπου πέρασαν τη νύκτα των Χριστουγέννων.

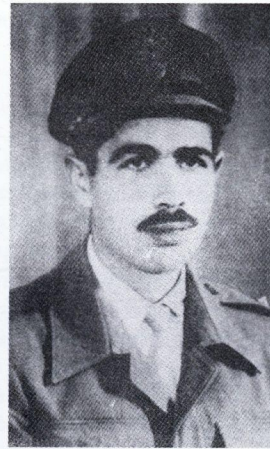
Ο αντάρτης Ανδρέας Αντωνιάδης (Κεραυνός) από το Βουνί, έγινε αυτόβουλος πράκτορας των Άγγλων και απεκάλυψε όρους και ονόματα στους Άγγλους. Ο Γρηγόρης αφήνει γένια και παίρνει το ψευδώνυμο Άρης. Άλλαξε και τα ψευδώνυμα των συντρόφων του. Τον Χαράλαμπο Χριστοδούλου, ονόμασε Μπαταριά.

Η ομάδα ανανεώθηκε με άλλους αντάρτες, τους Γεώργιο Μάτση, Αντωνάκη Αντωνά και Πέτρο Στυλιανού. Την Πρωτοχρονιά γιόρτασαν στο Παλαιχώρι. Οι μισοί της ομάδας έμειναν στο σπίτι του Ανδρέα και Μαρίτσας Καραολή. Ο Αυξεντίου με άλλους συντρόφους έμεινε στο σπίτι του Χριστόφορου Μιχαήλ Φορή. Στο σπίτι του Ανδρέα Καραολή κατασκεύασαν το κρησφύγετο του «φούρνου».

Στις 21 Ιανουαρίου μικρές – μικρές ομάδες κινήθηκαν ανάλογα στα χωριά της περιοχής για να συλλέξουν κυνηγετικά όπλα. Ημέρα επιλογής των όπλων ορίστηκε η 22 Ιανουαρίου. Από πληροφορίες που είχαν οι Άγγλοι, έστησαν καρτέρι και έκαμαν έρευνες. Έτσι μερικές ομάδες δεν μπόρεσαν να δράσουν. Η ομάδα του Παλαιχωρίου κτυπήθηκε με αποτέλεσμα τον τραυματισμό του Κυριάκου Κόκκινου και τη διαφυγή του Γιώργου Μάτση. Η ομάδα Αγρού και Αγίου Ιωάννη με τους Μπαταριά και Αυγουστή κατόρθωσαν να περισυλλέξουν τα όπλα. Στον Αγρό ο Αυξεντίου συνεργάστηκε με τον Διομήδη Μαυρογιάννη (Αγαμέμνων).

Από εκεί μετακινήθηκε στην Παπούτσα και άρχισε να κατασκευάζει δύο πολύ μαστορομένα κρησφύγετα στις Αετοφωλιές. Ανασυγκρότησε την ομάδα που είχε σκορπιστεί και έφερε τα όπλα που η ομάδα είχε κρύψει στο Φοινί με το λεωφορείο του Γεώργιου Σπύρου.

Ο τομέας του ήταν τεράστιος. Περιλάμβανε τα χωριά: Παλαιχώρι, Αγρό, Αγγίδια, Δήμες, Ποταμίτσια, Πελέντρι, Άγιο Μάμα, Τριμίκληνη, Κάτω Αμιάντο, Πάνω Αμιάντο, Όμοδος, Κοιλάνι, Κυπερούντα, Χανδριά, Σπήλια, Καννάβια, Σαράντι, Αληθινού, Λειβάδια, Λαγουδερά, Πολύστυπο, Άλωνα, Πλατανιστάσσα, Φτερικούδι, Ασκά, Άγιος Κωνσταντίνος, Άγιο Παύλο, Ζωοπηγή, Καλό Χωριό, Λουβαρά, Αρακαπά, Εφταγώνια, Μονή Μαχαιρά, Φαρμακά, Λαζανιά, Φικάρδου, Καπέδες, Αναλιώντα, Άγιο Επιφάνιο, Λεύκαρα, Κλήρου, Καλό Χωριό, Δευτερά, Λυθροδόντα, Πέρα Πεδι, Μαντριά, Άρσος, Ποταμιού, Πλάτρες, Φοινί.

Ο τομέας αυτός ήταν «η καρδιά της ΕΟΚΑ». Ο Γρηγόρης Αυξεντίου εκινείτο διαρκώς σ' όλη την περιοχή. Προσπάθεια του ήταν η συγκέντρωση σπλιισμού. Τέλη του Γενάρη του 1956 δραπέτευσε από τα κρατητήρια Κοκκινότριμιθιάς ο Πολύκαρπος Γιωρκάτζης και συνενώθηκε με την ομάδα του Αυξεντίου στην Παπούτσα. Τώρα ο Αυξεντίου κατασκευάζει κρησφύγετα σε σπίτια, μαζί με τον Μιχαήλ Ασιώτη.

Το Φεβράρη του 1956 συνοδευμένος από τον Γιώργο Μάτση πηγαίνει στην Μονή Μαχαιρά και γνωρίζεται με τον Ηγούμενο Ειρηναίο.

Στις 15 Μαρτίου 1956 οι αγωνιστές επιβίβαστηκαν στο λεωφορείο του Κυριάκου Τρύφωνος, που τους μετέφερε στην Κυπερούντα, απ' εκεί έφτασαν με τα πόδια στα Χανδριά. Εκεί συνάντησαν τον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη και τον Ανδρέα Τσιάρτα.

Στις 16 Μαρτίου 1956 στο δρόμο Χανδριών - Αγρού, παρά τα Αγγίδια ύστερα από διαταγή του Διγενή έγινε η **ενέδρα στα Χαντριά εναντίον δύο λάντροβερ και ενός πολιτικού αυτοκινήτου**, με θύματα νεκρούς και τραυματίες από τους Άγγλους. Το όπλο του Χρίστου Τσιάρτα (Γιακούλα) έπαθε εμπλοκή. Όταν η ομάδα αποχωρούσε **ο Χρίστος Τσιάρτας πληγώθηκε θανάσιμα** χωρίς να το αντιληφθεί η ομάδα. Όταν δε συναντήθηκαν στην Ποταμίτισσα και είδαν πως έλειπε ο Χρίστος, ζούσαν με την ψευδαίσθηση πως ίσως πήγε στο χωριό του. Την ημέρα του Σαββάτου η ομάδα έμεινε στο σπίτι του Παναγιώτη Βασιλείου στον Άγιο Ιωάννη Αγρού. Το βράδυ πέρασε από του Παπάκωστη στον Άγιο Θεόδωρο όπου έγινε γνωστό στον Αυξεντίου από τον Παπά το τραγικό συμβάν και αμέσως ο Αυξεντίου διέταξε άμεση αναχώρηση για τα λημέρια της Παπούτσας.

Η παραμονή τους προδόθηκε και οι Άγγλοι πλησιάζουν το λημέρι της Παπούτσας. Ο Αυξεντίου κατευθύνεται στην περιοχή Αετοφωλιά, μετακινείται στο Μαχαιρά, με ενδιάμεσο σταθμό το παλιό Απλίκι, Φαρμακά. Στις 26 Μαρτίου 1956 μετακινήθηκε στα Κιόνια για δύο μήνες. Τους βοηθά ο δασοφύλακας Χριστόδουλος. Τροφοδότης ο Βοσκός του Μοναστηριού Πέτρος Φιλίππου. Η ομάδα αριθμούσε τώρα δεκαεννέα αντάρτες. Ο Ηγούμενος Ειρηναίος ήταν στενός συμπαράστατης. Ο «Άρης» μέσα στο μοναστήρι και στις επισκέψεις του στα γύρω χωριά φορούσε ράσο και έφερε το όνομα πατήρ Χρυσάνθος. Κατά τη διάρκεια της παραμονής στα Κιόνια ήρθε στην ομάδα ο Στυλιανός Λένας.

Στις 29 Απριλίου 1956 υποβλήθηκε σε εγχείρηση σκληροκοιτίτιδας στη Λεμεσό στην Κλινική του ιατρού Νίκου Αναστασιάδη.

Στις 21 Μαΐου με οδηγίες του Αυξεντίου – που συνέχιζε να μένει στο Μοναστήρι για ανάρρωση – η ομάδα χωρίστηκε στα δύο και η μια ομάδα με τους Στυλιανό Λένα και το Νίκο Σπανό πήγαν προς τα Λεύκαρα για ενέδρα και η άλλη ομάδα με το Γιώργο Μάτση κινήθηκε προς το Παλαιχώρι και πάλι για ενέδρα. Στο μεταξύ όμως έλαβαν μήνυμα από τον Αυξεντίου να ακυρώσουν κάθε δραστηριότητα, να συναντηθούν και οι δύο ομάδες στο Φτερικούδι και να κατευθυνθούν προς τα Λαγουδερά και να αναμένουν οδηγίες, γιατί υπήρξε πληροφορία για την παρουσία τους στο Μαχαιρά.

Ο ίδιος, αν και ήταν πρόσφατα εγχειρισμένος μετακινήθηκε μαζί τους στο Βουνό Κατανάπτης, πάνω από τα Λαγουδερά. Με συνοδό το Λάμπρο Καυκαλίδη που γνώριζε τις περιοχές και τα μονοπάτια, ο Αυξεντίου επισκέφθηκε πολλά χωριά της περιοχής. Στα μέσα Ιουνίου 1956 εγκατέλειψε το Μαχαιρά και κατευθύνθηκε προς Παλαιχώρι, Άγιο Θεόδωρο, Καλό Χωριό, Ζωοπηγή όπου έμεινε στο σπίτι του Μηνά Μηνά. Ο Διγενής για καλύτερη προστασία των Ανταρτών χώρισε τον τομέα Πιτσιλιάς σε τρεις υποτομείς. Ανέθεσε τον πρώτο στο Γιώργο Μάτση, το δεύτερο στο Στυλιανό Λένα και τον τρίτο στο Νίκο Σπανό.

Τις περιοχές Παλαιχωρίου –Αγρού-Ζωοπηγής και Παλαιχωρίου –Μαχαιρά καθόρισε για διακίνηση του Γρηγόρη Αυξεντίου, ο οποίος ανέλαβε και το συντονισμό των υποτομεαρχών του.

Το Σεπτέμβριο του 1956 από το Παλαιχώρι σχεδίασε Γενική Εξόρμηση για τους υποτομείς.

Στις 12 Σεπτεμβρίου ενώ βρισκόταν στα Λαγουδερά έφτασε εκεί ο φίλος του Αντώνης Παπαδόπουλος, ο οποίος δραπετεύει από τα Κρατητήρια Πύλας στις 8 Σεπτεμβρίου 1956. Την επόμενη μέρα 13 Σεπτεμβρίου μαζί με τον Αντώνη Παπαδόπουλο πήγε στον Αγρό στου Παπά Χριστόδουλου, όπου υπήρχε κρησφύγετο.

Το Νοέμβριο του 1956 ο Αυξεντίου και οι ομάδες του έκαναν πολλές επιθέσεις σε αυτοκινητοπομπές, αστυνομικούς σταθμούς και υποστατικά. Οι Άγγλοι τον ονόμασαν «Μαύρο Νοέμβρη».

Από το Παλαιχώρι μετακινήθηκε στον Αγρό. Εκεί συναντήθηκε με τον Κυριάκο Μάτση.

Από τον Αγρό προχώρησε στον Αμιάντο και τη Ζωοπηγή.

Στις 30 προς 31 Δεκεμβρίου 1956 συγκρούστηκε με πράκτορες των Άγγλων και Τούρκους επικουρικούς, όπου πληγώθηκε θανάσιμα ο Μιχαήλ Γιωργάλλας και ο Αυξεντίου επέστρεψε πληγωμένος μετά από έξι ώρες πεζοπορία μαζί με το Μηνά, στο κρησφύγετο της Παπούτσας.

Μετακινήθηκε στο Μαχαιρά, απ' όπου έστειλε μήνυμα στον Ανδρέα Καραολή να χαλάσει το κρησφύγετο του «φούρνου», που βρισκόταν στο σπίτι του, γιατί αυτό προδώθηκε.

Στο Μαχαιρά κατασκευάζουν ένα κρησφύγετο 1000 μέτρα από το Μοναστήρι.

Οι έρευνες των Άγγλων έγιναν πιεστικές, πολυήμερες. Πρόδωσαν ο Πιπίνος και ο Απόστρατος, τον αγωγάτη Πέτρο Φιλίππου.

Στο μοναστήρι του Μαχαιρά ο Γρηγόρης Αυξεντίου παρέμενε με τους αντάρτες συναγωνιστές του Αντώνη Παπαδόπουλο, Φειδία Συμεωνίδη, Αυγουστή Ευσταθίου, Ανδρέα Στυλιανού και Μηνά Μηνά, που μετακινήθηκε μερικές μέρες πριν από τη μάχη. Όταν ο κλοιός έγινε ασφυκτικός κατέβηκαν όλοι στο κρησφύγετο στην πλαγιά.

Όταν οι Άγγλοι ανακάλυψαν το κρησφύγετο και τον καλούσαν να παραδοθεί, προέτρεψε τους συντρόφους του να παραδοθούν.

Εκείνος, είπε ότι έπρεπε να πολεμήσει και να πεθάνει.

Οι συναγωνιστές βγήκαν έξω με διαταγή του, αλλά ο Αυγουστής Ευσταθίου ξαναμπήκε στο κρησφύγετο ύστερα από διαταγή Άγγλου στρατιώτη για να δει αν ο Αυξεντίου πέθανε, μετά από ρίψη χειροβομβίδας. Έμεινε πολεμώντας μαζί με τον Αυξεντίου ως τη στιγμή που οι Άγγλοι έριξαν τη βενζίνη στο κρησφύγετο.

Ο Σταυραετός του Μαχαιρά πολέμησε σαν λιόντας για 8 ώρες με χιλιάδες στρατιώτες.

Στις 3 Μαρτίου 1957 έγινε ολοκαύτωμα στο κρησφύγετο του στο Μαχαιρά.

Οι Άγγλοι δεν τον νίκησαν.

Άνανδρα τον έκαψαν με βενζίνη.

Όμως ο Γρηγόρης Αυξεντίου ζει για πάντα.